

REZULTATI POPISA VELIKEGA SKOVIKA *Otus scops* NA LJUBLJANSKEM BARJU V LETU 1999

Results of the Eurasian Scops Owl *Otus scops* census at Ljubljansko barje in 1999

KATARINA DENAC

Gorkičeva 14, SI-1000 Ljubljana

The aim of the Eurasian Scops Owl *Otus scops* census carried out on May 5th 1999 at Ljubljansko barje (Ljubljana Marshes, Slovenia) was to establish any changes in the species' density and distribution compared with the results obtained in 1998. Only 39 calling males were counted in comparison with 60 in 1998, although their distribution remains roughly the same, with the highest density in areas along the Ljubljanica river. The species is completely absent from dense woodland, highly populated areas with well-developed infrastructure, intensive agricultural areas and areas closely surrounded by hills.

Key words: *Otus scops*, Eurasian Scops Owl, census, Ljubljansko barje, Slovenia

Ključne besede: *Otus scops*, veliki skovik, popis, Ljubljansko barje, Slovenija

1. Uvod

Veliki skovik je zaradi skoraj izključno žuželčje prehrane edina izrazita selivka med evropskimi sovami (Voous 1990). Melodični "kju" se zato po Srednji Evropi začne razlegati šele ob koncu marca, ko po vrnitvi iz afriških prezimovališč samci začnejo s klicanjem označevati svoje teritorije in privabljati samice. Njihovo oglašanje v celinskih predelih Evrope traja približno do začetka avgusta. Vrsta prebiva v polodprti kultivirani pokrajini z visokodebelnimi sadovnjaki, travniki in posameznimi pasovi dreves, kakršne najdemo v nekaterih vaseh vzdolž reke Ljubljanice. Gnezdi predvsem v duplih, včasih tudi v starih gnezdnih srak *Pica pica*, starih hišah ali gnezdilnicah (Voous 1990).

Namen popisa, ki smo ga v okviru ljubljanske sekcije DOPPS opravili 5. maja 1999, je bil ugotoviti potencialne spremembe v številnosti in razširjenosti te vrste na Ljubljanskem barju v primerjavi z letom 1998, poleg tega pa zbrati čimveč novih podatkov o njenih prostorskih zahtevah in vedenju. V članku so predstavljeni rezultati popisa in nekaj osnovnih zaključkov.

2. Metoda

Popis smo opravili 5. maja 1999. Vreme je bilo oblačno, pihal je rahel do zmerno močan veter,

temperatura je bila med 8–10° C. Ljubljansko barje smo razdelili na 9 popisnih ploskev, od teh je ena ostala v celoti neobdelana (Kremenica, Želimplje, cesta pod Pijavo Gorico, Škofljica, cesta Ig–Škofljica), ena pa je bila zaradi pomanjkanja popisovalcev obdelana nepopolno (Brest, Matena, Iška Loka, Ig, Staje, Iška vas, Vrbljene). Popisna ploskev v povprečju zajema 18 kvadratov 1 × 1 km lokalnega ornitološkega atlasa (LOA). Skupine so začele popisovati med 21.40–22.15 in končale med 00.20–2.30.

Metoda popisa je bila povzeta po SAMWALD & SAMWALD (1992). Velike skovike smo popisovali ob pomoči posnetka samčevega oglašanja na cestah in kolovozih, ki so bili izbrani tako, da je popis zajel celotno površino popisne ploskve. Vsak popisovalec je na terenu izbral popisne točke, ki so bile med seboj oddaljene 500–1.000 m (odvisno od odprtosti terena). Na teh točkah je najprej do 2 minuti poslušal, nato 2 minuti predvajal posnetek oglašanja in potem do 3 minute čakal na odziv velikih skovikov. Sledil je premik na novo točko. Podatke smo vpisovali v modificiran obrazec, izdelan posebej za potrebe popisa (SENEGAČNIK 1998).

3. Rezultati in diskusija

Na Ljubljanskem barju (163 km²) smo prešteli 40 velikih skovikov, med katerimi je bila ena samica

(tabela 1). To število je manjše v primerjavi s popisom v začetku maja 1998, ko smo s posnetkom zabeležili kar 64 velikih skovikov, od tega štiri samice (SENEGAČNIK 1998). Nizko številnost bi morda lahko pripisali neugodnemu vremenu (nizka temperatura, oblačnost, veter) ter posledično manjši pevski aktivnosti velikih skovikov in oteženi registraciji petja. Druga razlaga pa vključuje populacijska nihanja. Za jasnejšo predstavo o populacijski dinamiki sta seveda dve leti raziskav občutno premalo.

Na zemljevidu Ljubljanskega barja (slika 1) sta jasno vidni dve območji z večjo gostoto velikih skovikov. Eno se sklenjeno vleče iz Blatne Brezovice do Bevk, drugo pa zajema Lipe, Črno vas in bližnja okolico (Robidnice – del ob Ljubljani). Razširjenost je skoraj povsem enaka tisti iz leta 1998 (SENEGAČNIK 1998), gostota pa je zaradi skupnega manjšega števila velikih skovikov v letu 1999 nižja. Leta 1998 je bila gostota klicočih samcev 0,4 samca/km², leta 1999 pa le 0,2 samca/km². Ob popisu smo zabeležili tudi dve novi lokaciji velikih skovikov na Ljubljanskem barju: v Zanogah pri Vnanjih Goricah se je na posnetek oglasil en samec, v Notranjih Goricah pa je avtorica članka 1. junija med popisom koscev slišala samca, ki je pel v pasu drevja južno od ceste Notranje Gorice–Podplešivica (podatek je na zemljevidu označen s praznim krožcem). Zanimiv je tudi podatek o pojočem samcu z obrobja Ljubljanskega barja, s Pijavskega hriba pri Pijavi Gorici (naselje je dvignjeno nad Barje, zato ni bilo vključeno v popis), ki nosi datum 1.6.1999 (JANČAR, ustno). Za nekatere predele

Barja se je že drugo leto zapored izkazalo, da so velikemu skoviku “neprivlačni”. To so gosto poseljena območja z obsežno infrastrukturo (naselja ob cesti Brezovica–Vrhnik, Škofljica); območja, ki so omejena s Krimskim gorovjem oziroma zaprta med hribe (Podpeč, Jezero, Goričica, Breg pri Borovnici, Dol pri Borovnici, Iška vas, Želimlje), ter kmetijska območja, kjer ni primernih gnezdišč (predel ob Ižanski cesti). Veliki skovik se izogiba tudi strnjениh gozdov, saj ga ni bilo opaziti v poplavnih gozdovih južno od Ljubljane (Log).

Podatki o odzivu na posnetek so bili zbrani pri 34 velikih skovikih. Najpogosteje se je zgodilo, da je osebek že pred predvajanjem klical sam in je tudi po posnetku klical nemoteno naprej ali pa kvečjemu povečal frekvenco oglašanja brez spreminjanja pevskega mesta (41% osebkov). 32% osebkov se je začelo oglašati šele po predvajanju posnetka, 12% pa jih je po posnetku utihnilo. V 15% primerov so osebki prileteli bližje in klicali na novem mestu. Pri tem velja omeniti dva zanimiva primera: v Bevkah je samec strmoglavil na kasetofon, v Črni vasi pa je eden priletel do avta s kasetofonom, nekaj trenutkov lebdel ob njem in nato odletel čez cesto. Podatki o tipu in višini pevskega mesta so bili tudi v popisu leta 1999 zaradi težavnosti in zamudnosti tovrstnega dela zbrani le pri nekaterih osebkih, zato niso vključeni v članek.

Med popisom velikega skovika smo zabeležili tudi tri druge vrste sov: malo uharico *Asio otus* (2 osebka), lesno sovo *Strix aluco* (1 osebek) in čuka *Athene*

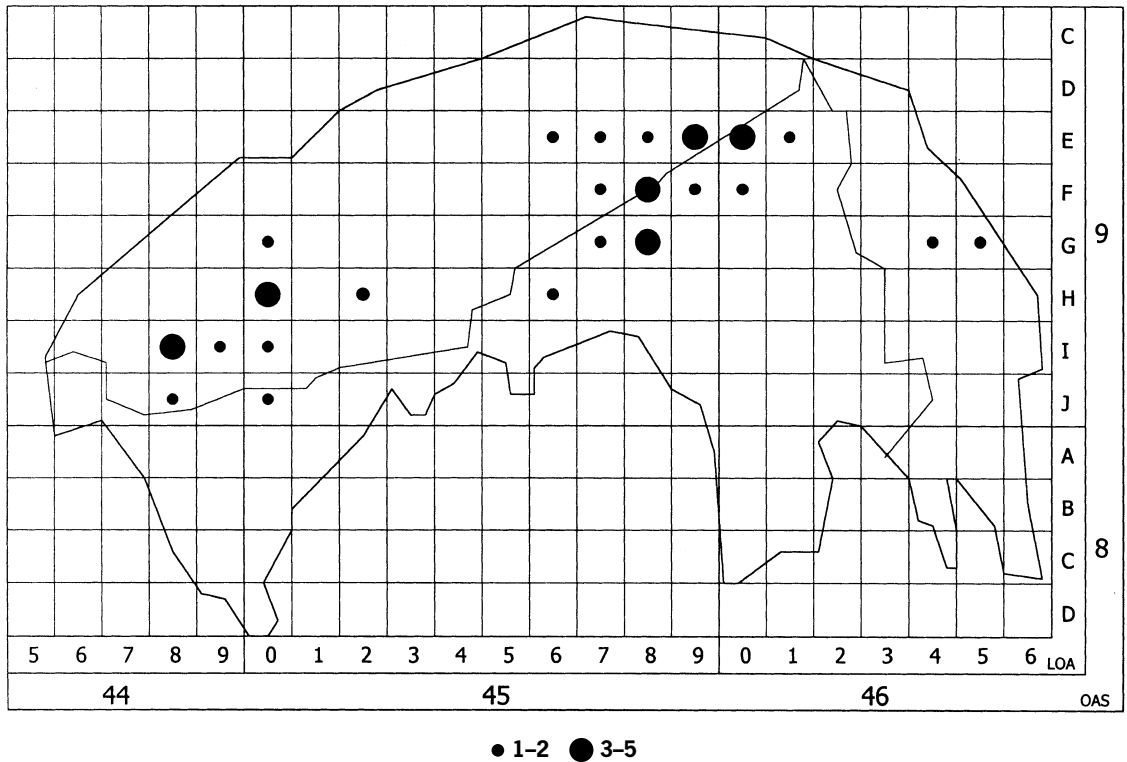
Tabela 1: Rezultati popisa velikega skovika *Otus scops* na Ljubljanskem barju 5. maja 1999

Table 1: Results of the Eurasian Scops Owl *Otus scops* census at Ljubljansko barje on May 5th 1999

Popisna ploskev – območje/ Census area	Število velikih skovikov/ No. of Eurasian Scops Owls
Verd, Bistra, Ljubljanske mlekarne, Dol pri Borovnici, Breg pri Borovnici, Pako, Goričica Vrhnik, Sinja Gorica, Blatna Brezovica, Bevke, Log pri Brezovici, Drenov Grič	/
Dragomer, Lukovica, Brezovica, Vnanje Gorice, Notranje Gorice, Žabnica, Plešivica, Podplešivica, Bliš, Zamedvejca, Veliki mah	11
Cesta Notranje Gorice–Podpeč, Podpeč, Jezero, Preserje, Podkraj, Lipe, cesta Lipe–Podpeč (road)	1
Brest, Matena, Iška Loka, Ig, Staje, Iška vas, Vrbljene	6
Kremenica, Želimlje, cesta pod (road below) Pijavo Gorico, Škofljica, cesta Ig–Škofljica (road)	/ ¹
Ilovica, Grmez, Babna Gorica, Lavrica, cesta Babna Gorica–Ig (road)	/ ²
Črna vas, Karolinski dvor, Ižanska cesta - Matena, Ižanska cesta–Iška Loka	4
Log, Črni Log, Robidnice, Rakova Jelša, Gmajnice, Drpalež, Agrokombinat	7
	11
Skupaj/Total	40

¹ popisna ploskev ni bila obdelana v celoti / census area not covered in full

² popisna ploskev ni bila obdelana / census area not covered at all

Slika 1: Razširjenost in gostota velikega skovika *Otus scops* na Ljubljanskem barju 5. maja 1999 (najmanjši kvadrat meri 1 × 1 km)

Figure 1: Distribution and density of the Eurasian Scops Owl *Otus scops* at Ljubljansko barje on May 5th 1999 (the smallest square measuring 1 by 1 km)

noctua (1 osebek). Tako lesna sova kot čuk sta se odzvala na posnetek velikega skovika.

Zahvala: Za vloženo delo in čas se pristočno zahvaljujem peščici pogumnih, ki so se odzvali na vabilo k popisu: Damijanu Dencu, Daretu Fekonji, Vesni Grobelnik, Aleksandri Lešnik, Tereziji Potočar, Borutu Rubiniču, Marjanu Trobcu, Zlati Vahčič, Alu Vreccu in Evi Vukelič.

4. Povzetek

5. maja 1999 smo opravili popis velikega skovika na Ljubljanskem barju (163 km²). S predvajanjem samčevega petja smo zabeležili 40 velikih skovikov. Največ jih je pelo v Črni vasi, Lipah, Blatni Brezovici, Bevkah in na Robidnicah, kar daje podobno sliko razširjenosti kot rezultati popisa iz leta 1998 (SENEGAČNIK 1998). Na nekaterih predelih velikih skovikov nismo registrirali (Brezovica, Vrhnika, Škofljica, Želumlje, Iška vas, Podpeč, Jezero), kar pripisujemo neugodnim življenjskim razmeram:

ceste, gosta poseljenost, hrup, pomanjkanje gnezdišč, zaprtost terena. Zabeležili smo tudi oglašanje lesne sove, dveh malih uharic in čuka.

5. Literatura

- SAMWALD, F. & SAMWALD O. (1992): Brutverbreitung und Bestandsentwicklung der Zwergohreule (*Otus scops*) in der Steiermark. *Egretta* 35: 37-48.
- SENEGAČNIK, K. (1998): Popis velikega skovika *Otus scops* na Ljubljanskem barju. *Acrocephalus* 19 (90-91): 143-146.
- VOOUS, K. H. (1990): *Owls of the Northern Hemisphere*, London.

Prispelo / Arrived: 11.12.1999

Sprejeto / Accepted: 8.5.2000